

2. Tzv. Clevelandská dohoda mezi Českým národním sdružením a Slovenskou ligou z 22. října 1915⁵⁾

Základní usnesení tzv. clevelandské dohody mezi Českým národním sdružením a Slovenskou ligou⁶⁾

1. Samostatnost českých zemí a Slovenska.
2. Spojenie Českého a Slovenského národa vo federatívnom sväzku štátov s úplnou národnou autonómiou Slovenska, s vlastným snemom, s vlastnou štátnou správou, úplnou kultúrnou slobodou, teda i s úplným užívaním jazyka slovenského, vlastnou správou finančnou a politickou, so štátnym jazykom slovenským.
3. Volebné právo: všeobecné, tajné a priame.
4. Formy vlády: personálna únia s demokratickým zriadením štátu, podobne jako v Anglicku.
5. Tieto body tvoria základ obapolnej dohody a môžu byť doplnené, poľahky rozšírené len na základe dorozumenia sa oboch stránok.

⁵⁾ Tzv. Clevelandská dohoda byla prvním dokumentem o společném postupu amerických Čechů (Českého národního sdružení) a Slováků (Slovenské ligy), požadujícím vytvoření samostatného federativně uspořádaného státu Čechů a Slováků. Vznikla ještě předtím, než se rozvinula zahraniční akce vedená T. G. Masarykem, která nakonec sehrála rozhodující úlohu při vzniku Československa.

Sám Masaryk byl odpůrcem radikálního nacionalismu, hlásil se k evoluci, odmítal revoluci a počítal s existencí Rakouska a to přes zklamání, které české politice přineslo rakousko-uherské vyrovnání v roce 1867 (viz jeho dílo *Naše nynější krise a Česká otázka*). Po vypuknutí války a jeho odchodu do emigrace se však jeho postoje podstatně změnily. Už v říjnu 1914 načrtl svou první koncepci budoucího československého státu (jehož území však mělo být menší než území ČSR vzniklé v r. 1918). V dalších letech vypracoval několik dalších projektů. Všechny počítaly s tím, že československý stát bude monarchií. Po únorové revoluci v Rusku v r. 1917 se ovšem situace změnila a Masaryk už nadále počítal s Československem jako s republikou. T. G. Masaryk současně v zahraničí vyvíjel rozsáhlou organizační a diplomatickou aktivitu. Střediskem zahraniční akce se v r. 1915 stal **Český komitét zahraniční**, který se o rok později v Paříži transformoval v **Českou národní radu** a posléze v **Národní radu československou**. V jejím čele stál T. G. Masaryk (dalšími členy byli Josef Dürich, Edvard Beneš a M. R. Štefánik). Československé legie, zejména v Rusku, ale i ve Francii a Itálii, výrazně přispěly k tomu, že činnost Národní rady československé postupně získávala podporu vedoucích dohodových politiků pro myšlenku samostatného československého státu. Podstatnou úlohu sehrály i krajanské spolky, zejména v USA. Zahraniční akce postupně zaznamenala úspěchy ve formě **uznání** (Francie, Itálie) či alespoň **přislíbení uznání** (V. Británie) **Národní rady československé jako československé vlády** v létě 1918.

Vytvoření Národní rady Československé a její uznání jako vlády znamenaly porážku koncepcí, které v orientaci na Rusko a radikální nacionalismus (a panslavismus) hlásal Karel Kramář. Těmito koncepcím ovšem zasadily rozhodující ránu již obě (únorová a říjnová) revoluce v Rusku, po kterých se stala orientace odboje na západní dohodové mocnosti definitivní (Kramářův spojenc v Národní radě československé Josef Dürich byl z NR vyloučen).

⁶⁾ Text byl uveřejněn v Národních novinách VI/305, 24. 11. 1915, str. 5. Toto znění uvádí M. Gosiorovský v práci *K představám zahraničních (amerických a ruských) Slováků a Čechů o státoprávném postavení Slovenska po vojne 1914–1918*. Bratislava, Zborník filozofickej fakulty UK, 1968, str. 20. Viz též Imrich Minár, *Americký Slováci a Slovensko*, Matica Slovenská, 1988 – pro interní potřebu vědeckých pracovišť rozeslala matica slovenská; schváleno ministerstvem kultury SSR 29. 2. 1988.

České národní sdružení podržuje si právo případnej zmeny a to samé právo má aj Slovenská liga.

Cleveland, Ohio, dňa 25. Októbra 1915.⁷⁾

⁷⁾ Za Slováky dokument podepsali A. Mamatey, I. Daxner, za českou stranu Dr. L. Fischer a J. Tvrznický Kramer. Účastníkem konference byl mimo jiných E. Voska, který byl v neustálém styku s T. G. Masarykem a za české účastníky konference hlavním referujícím.

Při sestavování tohoto sborníku dokumentů se z přístupných pramenů nepodařilo zjistit úplný seznam účastníků clevelandské konference. Nelze proto zhodnotit, do jaké míry šlo o skutečně politicky legitimní představitele českého a slovenského národa.